

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.01.2002, sp. zn. 21 Cdo 315/2001, ECLI:CZ:NS:2002:21.CDO.315.2001.1

Číslo: 55/2002

Právní věta:

Uvede-li obchodní společnost nebo jiný podnikatel v písemném právním úkonu své obchodní jméno (nyní svou obchodní firmu) nepřesně nebo neúplně, nelze z toho důvodně dovozovat, že by právní úkon učinil někdo jiný (od něj odlišná osoba). Jde o vadu projevu vůle, která způsobuje, nelze-li ji odstranit pomocí výkladu, neplatnost právního úkonu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.01.2002

Spisová značka: 21 Cdo 315/2001

Číslo rozhodnutí: 55

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Právní úkony

Předpisy: § 134 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 266 odst. 1 předpisu č. 513/1991Sb.

§ 35 odst. 2 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 35 odst. 3 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 37 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 9 odst. 1 předpisu č. 513/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se (žalobou změněnou se souhlasem soudu prvního stupně) domáhal, aby mu „jako zástavnímu věřiteli“ žalovaní „jako zástavní dlužníci“ zaplatili 777 000 Kč se 17% úrokem od 12. 3. 1995 do zaplacení a náklady řízení ve výši 36 900 Kč splatné k rukám advokáta JUDr. J. N. s tím, že uspokojení „této pohledávky“ se žalobce může domáhat „pouze z výtěžku prodeje zástavy, nemovitostí zapsaných v katastru nemovitostí pro obec N. Š., kat. úz. S., na LV 635 jako dům čp. 95 postavený na parc. č. 96/2“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že „provozuje zastavárenskou činnost“, že poskytl A. S. půjčku ve výši 600 000 Kč, kterou se mu zavázal vrátit „s úroky a dalšími náležitostmi“, a že k zajištění této pohledávky bylo zřízeno zástavní právo k uvedeným nemovitostem žalovaných. Vzhledem k tomu, že dlužník A. S. půjčku nevrátil, ačkoliv mu tato povinnost byla uložena platebním rozkazem Okresního soudu ve Znojmě ze dne 28. 8. 1995, požaduje žalobce uspokojení své pohledávky po žalovaných jako zástavních dlužnících ze zástavy.

O k r e s n í s o u d ve Znojmě rozsudkem ze dne 17. 11. 1998 žalovaným uložil, aby „jako zástavní dlužníci“ zaplatili žalobci „jako zástavnímu věřiteli“ 777 000 Kč se 17% úrokem od 12. 3. 1995 do zaplacení s tím, že uspokojení této pohledávky se žalobce může domáhat pouze „z výtěžku prodeje zástavy – nemovitostí zapsaných v katastru nemovitostí pro obec N. Š., k. ú. S., na LV číslo 635 jako dům čp. 95 postavený na parcele číslo 96/2“, zamítl žalobu, kterou se žalobce „jako zástavní věřitel“ domáhal po žalovaných „jako zástavních dlužnících“ zaplacení nákladů řízení ve výši 36 900 Kč, a rozhodl, že žalovaní jsou povinni zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 79 464 Kč k rukám jeho „právního zástupce“. Soud prvního stupně zjistil, že žalobce půjčil A. S. částku 600 000 Kč, kterou mu měl vrátit s úrokem 0,5% za každý i započatý den trvání smluvního vztahu, že k zajištění této pohledávky bylo podle zástavní smlouvy, uzavřené mezi účastníky, zřízeno zástavní právo „k nemovitosti žalovaných“ a že platebním rozkazem Okresního soudu ve Znojmě ze dne 28. 8. 1995 bylo dlužníku A. S. uloženo, aby zaplatil žalobci z důvodu této půjčky 777 000 Kč se 17% úrokem od 12. 3. 1995 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení 36 900 Kč. Vzhledem k tomu, že pohledávka žalobce nebyla uspokojena, dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalovaní jako zástavní dlužníci „nesou odpovědnost“ za splnění dluhu A. S., pro který dali do zástavy své nemovitosti. Povinnost zástavního dlužníka, který není současně osobním dlužníkem, lze vyjádřit jako povinnost k zaplacení „zástavní pohledávky“, přičemž „ručení zástavou omezuje vynucení této povinnosti zástavního dlužníka v exekuci jen na postižení zástavy“. Na zaplacení nákladů řízení ve výši 36 900 Kč žalobce nemá právo, neboť žalovaní se řízení ve věci „nikterak neúčastnili“.

K odvolání žalovaných K r a j s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 30. 10. 2000 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že zamítl žalobu, kterou se žalobce „jako zástavní věřitel“ domáhal po žalovaných „jako zástavních dlužnících“ zaplacení 777 000 Kč se 17% úrokem od 12. 3. 1995 do zaplacení s tím, že uspokojení této pohledávky se žalobce může domáhat pouze „z výtěžku prodeje zástavy – nemovitostí zapsaných v katastru nemovitostí pro obec N. Š., k. ú. S., na LV číslo 635 jako dům čp. 95 postavený na parcele číslo 96/2, a že žalobce je povinen zaplatit žalovaným na náhradě nákladů řízení 37 835 Kč k rukám advokáta JUDr. P. H., a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovaným na náhradě nákladů odvolacího řízení 59 536 Kč k rukám advokáta JUDr. P. H. Odvolací soud z výpisu z katastru nemovitostí zjistil, že zástavní právo k nemovitostem žalovaných bylo zřízeno ve prospěch obchodní společnosti „O., spol. s r. o., J. H.“. Vzhledem k tomu, že žalobce je v obchodním rejstříku zapsán od 2. 7. 1993 (od svého vzniku) pod obchodním jménem „O. J. H., spol. s r. o.“, bylo zástavní právo zřízeno ve prospěch „subjektu zcela odlišného od žalobce“. Odlišné „označení obchodního jména podniku uvedené před označením právní formy podniku“ má totiž podle názoru odvolacího soudu „za následek, že se jedná o jinou právnickou osobu nebo subjekt“, i když „tato odlišnost spočívá v nepřesnosti nebo v neúplnosti obchodního jména“. Žalobce proto nemůže mít nárok na plnění ze zástavního práva.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že v návrhu podaném u katastrálního úřadu navrhl, aby zástavní právo bylo vloženo pro „O. J. H. spol. s r. o. IČO ...“, a také tak mělo být po vkladu vyznačeno. Měl-li odvolací soud pochybnost o tom, v čí prospěch je vyznačeno zástavní právo na „LV 635 k. ú. S.“, měl si věc ujasnit také z hlediska „IČO žalobce – oprávněného ze zástavního práva“. Odvolací soud se neměl „formalisticky“ soustředit jen na výklad ustanovení § 9 obch. zák., neboť žádný právní předpis nestanoví, jaký „slovosled má být zachován, pokud jde o obchodní název společnosti“. V současné době byla Katastrálním úřadem ve Z. zřejmá nesprávnost v uvedení názvu žalobce jako zástavního věřitele odstraněna. Žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 – dále jen „o. s. ř.“ (srov. část dvanáctou, hlavu I, bod 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti

pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že proti rozsudku odvolacího soudu je podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné. Proto napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno (správnost těchto zjištění dovolatel nenapadá), že zástavní smlouvou ze dne 12. 1. 1995 dali žalovaní k zajištění pohledávky věřitele (zástavního věřitele) za A. S. ve výši 600 000 Kč do zástavy své nemovitosti, označené jako „dům čp. 95 v k. ú. 02 S. na parcele 96/2 o výměře 297 m²“, zapsané „na LV 635 v KÚ Z.“; věřitel (zástavní věřitel) je v záhlaví smlouvy označen jako „O. s. r. o. J. H., J. 1142/II“, u podpisu věřitele (zástavního věřitele) je otištěno razítko uvádějící „O. J. H. spol. s r. o. J. 1142 J. H.“. Podle této smlouvy byl rozhodnutím Katastrálního úřadu ve Z. č. j. 20/10 V 2-96/95 povolen vklad práva, vklad práva byl zapsán do katastru nemovitostí dne 29. 6. 1995 a právní účinky vkladu vznikly dnem 13. 1. 1995. Ve výpisu z listu vlastnictví č. 635 pro obec N. Š. – S. a katastrální území S., vedeného u Katastrálního úřadu ve Z., je ve vztahu k zástavnímu právu, vloženému podle zástavní smlouvy ze dne 12. 1. 1995, označen zástavní věřitel jako „O. spol. s r.o. J. H.“. V obchodním rejstříku je zapsáno od 2. 7. 1993 (ode dne zápisu do obchodního rejstříku) obchodní jméno žalobce ve znění „O. J. H., spol. s r.o.“

Pro rozhodnutí o žalobě bylo mimo jiné významné, zda oprávněným ze zástavního práva, zřízeného podle zástavní smlouvy ze dne 12. 1. 1995, je žalobce. Se závěrem odvolacího soudu, podle kterého bylo uvedené zástavní právo zřízeno ve prospěch „subjektu zcela odlišného od žalobce“, nelze souhlasit.

Zástavní právo vzniká mimo jiné na základě písemné smlouvy (srov. § 151b odst. 1 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2000). Zástavní právo vzniká, jde-li o nemovitost, vkladem do katastru nemovitostí (§ 151b odst. 2 obč. zák.).

Katastr nemovitostí České republiky je soubor údajů o nemovitostech v České republice zahrnující jejich soupis a popis a jejich geometrické a polohové určení. Součástí katastru je evidence vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem podle zvláštního zákona a dalších práv k nemovitostem [srov. § 1 odst. 2 zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění zákonů č. 89/1996 Sb. a č. 103/2000 Sb., dále jen „katastrální zákon“].

Výpisy, opisy nebo kopie z katastrálního operátu, jakož i identifikace parcel vyhotovené katastrálním úřadem ve formě stanovené prováděcím právním předpisem jsou veřejnými listinami prokazujícími stav evidovaný v katastru v okamžiku jejich vyhotovení (§ 22 odst. 2 katastrálního zákona).

Podle výpisu z katastru nemovitostí (z listu vlastnictví č. 635 pro obec N. Š. – S. a katastrální území S.) bylo zástavní právo zřízeno podle zástavní smlouvy ze dne 12. 1. 1995 ve prospěch obchodní společnosti „O. spol. s r. o. J. H.“. I když je tento výpis veřejnou listinou, z ustanovení § 134 o. s. ř. vyplývá, že prokazuje pravdivost toho, co je v něm osvědčeno nebo potvrzeno, jen není-li dokázán opak.

Při zjišťování toho, v čí prospěch bylo zřízeno podle zástavní smlouvy ze dne 12. 1. 1995 zástavní právo k nemovitostem žalovaných, neměl odvolací soud přihlížet jen k obsahu výpisu z katastru nemovitostí. Měl vzít v úvahu i další za řízení před soudy provedené důkazy, a to zejména obsah zástavní smlouvy ze dne 12. 1. 1995 a spisu Katastrálního úřadu ve Z. zn. V-96/95. I přes nepřesnost v označení věřitele (zástavního věřitele) v záhlaví zástavní smlouvy ze dne 12. 1. 1995 z této smlouvy vyplývá, že ji se žalovanými uzavřel žalobce. Podle obsahu spisu Katastrálního úřadu ve Z. zn.

V-96/95 podal návrh na vklad zástavního práva podle zástavní smlouvy ze dne 12. 1. 1995 spolu se žalovanými žalobce a ve spise je založen výpis z obchodního rejstříku týkající se žalobce. Protože odvolací soud k těmto dalším důkazům při svém rozhodování nepřihlédl, nemá jeho zjištění o tom, v čí prospěch bylo zřízeno zástavní právo k nemovitostem žalovaných, oporu v provedeném dokazování.

S odvolacím soudem nelze souhlasit ani v tom, že uvedení obchodního jména právnické osoby odlišně od toho, jak bylo zapsáno v obchodním rejstříku, má „za následek, že se jedná o jinou právnickou osobu nebo subjekt“, i když „tato odlišnost spočívá v nepřesnosti nebo v neúplnosti obchodního jména“.

Obchodní jméno obchodní společnosti je název, pod kterým je zapsána v obchodním rejstříku; součástí obchodního jména právnické osoby je i dodatek označující její právní formu (srov. § 9 odst.2 obch. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2000).

Pod obchodním jménem činí obchodní společnosti a další podnikatelé právní úkony při své podnikatelské činnosti (srov. § 8 obch. zák.). Uvede-li v písemném právním úkonu obchodní společnost nebo jiný podnikatel své obchodní jméno nepřesně nebo neúplně, nelze z toho důvodně dovozovat, že by právní úkon učinil někdo jiný (od něj odlišná obchodní společnost, jiná právnická osoba, popřípadě fyzická osoba). Opačný názor (zastávaný odvolacím soudem) by měl za následek, že by právní úkon byl přičítán někomu, kdo jej neučinil; v případě, že by nepřesně nebo neúplně uvedené obchodní jméno neodpovídalo žádné obchodní společnosti nebo jinému podnikateli, by pak znamenal, že právní úkon vlastně nebyl – ačkoliv došlo k projevu vůle k právnímu úkonu směřující – učiněn. Ve skutečnosti jde o vadu projevu vůle, která způsobuje, nelze-li ji odstranit pomocí výkladu (§ 266 obch. zák., § 35 odst. 2 a 3 obč. zák.), neplatnost právního úkonu (§ 37 odst.1 obč. zák.).

V případě, že označení „O. spol. s r.o. J. H.“ představuje nesprávné uvedení obchodního jména žalobce, nemůže být v souladu se zákonem závěr, že zástavní právo zřízené podle zástavní smlouvy ze dne 12. 1. 1995 svědčí někomu jinému než žalobci. Je-li možné tuto nesprávnost odstranit pomocí výkladu (a všechny dosavadní poznatky tomu nasvědčují), dovolatel důvodně namítá, že mu svědčí zástavní právo vůči nemovitostem žalovaných, vložené do katastru nemovitostí podle zástavní smlouvy ze dne 12. 1. 1995.

Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyšší soud jej podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc podle ustanovení § 243b odst. 2, věty první, o. s. ř. vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.